

SESTRY CHANEL

*Príbeh dvoch ambiciózných žien,
ktoré navždy zmenili svet módy*

JUDITHE LITTLE

Ljndeni

Sestry Chanel

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Judithe Little
Sestry Chanel – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

SESTRY
CHANEL

SESTRY
CHANEL

JUDITHE LITTLE

Ljndeni

Pre Lesa.

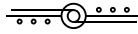
A pre Antoinette, aby sme na ňu nikdy nezabudli.

NIEČO Z AUBAZINE S NAMI ZOSTANE NAVŽDY. POTREBA poriadku. Láska voči jednoduchosti a čistým vôňam. Všadeprítomný zmysel pre skromnosť. Dôraz na remeselnú zručnosť, dokonalú pravidelnosť stehov. Upokojujúci kontrast čiernej a bielej. Látky pre vidiečanov a siroty, hrubé a drsné. Ružence, ktoré mníšky nosili okolo pása ako ozdobné retiazkové opasky. Podlahová mozaika na chodbe s mystickými motívmi hviezd a polmesiakov, ktoré sa objavili v *bijoux de diamants*, na náhrdelníkoch, náramkoch a brošniach. Dve prepletené C opakujúce sa na vitrážach ako motív, ktoré sa stanú symbolom luxusu a spoločenského postavenia. Dokonca aj samotný starý kláštor, taký obrovský a prázdny, podnecoval našu predstavivosť a prepožičiaval krídla našim snom o budúcnosti.

Toľké roky na rue Cambon, v Deauville a Biarritze si ľudia mysleli, že kupujú značku Chanel, synonymum pôvabu, kúzla a parížskej kultivovanosti. V skutočnosti si však kupovali vzory, ktoré sme spoznali v detstve, spomienky na mníšky, ktoré nás uviedli do civilizovaného sveta, na opátstvo, kde sme našli prístrešie.

Bola to ilúzia bohatstva, ktorá sa zrodila z biedy našej minulosti.

Prípady pre charitu

Aubazine
1897 - 1900

1

V NESKORŠÍCH ROKOCH SOM SA K TOMU STUDENÉMU marcovému dňu v roku 1897 strávenému v kláštornom sirotinci v Aubazine často vracala v spomienkach.

My osirelé dievčatká, po francúzsky *orphelines*, sme sedeli v kruhu a precvičovali sme si stehy. Ticho v dielni bolo občas prerušené niekoľkými slovami, ktoré som bezmyšlienkovito prehodila s niektorým z dievčat usadených pri mne. Keď som na sebe zacítila pohľad sestry Xavier, stíchla som a v predstieranom hlbokom sústredení som sklopila zrak k práci. Čakala som, že ma zo zvyku napomenie: *Strážte si svoj jazyk, mademoiselle Chanelová*. Namiesto toho však vykročila ku kachliam, pri ktorých som sedela. Ako všetky mnišky sa pohybovala nečujne, skoro akoby sa vznášala tesne nad zemou. Zo záhybov čiernej vlnenej sukne dýchali celé veky a vôňa kadidla. Jej naškrobený čepiec smeroval neprirodzene nahor, akoby mala každú chvíľu vystúpiť na nebesá. Modlila som sa, aby sa tak stalo, aby lúč svetla prerazil sklonenú strechu a vyzdvihol ju k oblakom plným žiarivého jasu, kde by našla spásu.

Také zázraky sa však dejú iba na obrazoch s anjelmi a so svätými. Zastala pri mne, temná a hrozivá ako búrkový mrak nad lesnatým svahom Centrálného masívu, ktorý sa týčil za oknom. Odkasľala si a jej ponuré slová zahrneli, akoby vychádzali z úst samotného rímskeho cisára.

„Antoinette Chanelová! Hovoríš viac, než je zdravé. A neporiadne šíješ. Aj za bieleho dňa stále lietaš v snoch. Ak konečne nezačneš dávať pozor, obávam sa, že skončíš rovnako ako tvoja matka.“

Stiahlo mi žalúdok. Musela som si zahryznúť do jazyka, aby som jej niečo neodsekla. Pozrela som na svoju sestru Gabrielle, ktorá sedela so staršími dievčatami na druhom konci miestnosti, a prevrátila som oči.

„Mnišky si nevšímaj, Ninette,“ radila mi Gabrielle, keď sme sa po práci zišli na dvore, kde sme trávili voľný čas.

Sedeli sme na lavičke obklopené holými stromami, ktoré vyzerali také premrznuté ako my. Prečo strácajú listy v čase, keď ich najviac potrebujú? Vedľa nás hádzala Julia-Berthe, naša najstaršia sestra, chlebové odrobinky z vreciek krčľu vrán, ktoré krákali a o každú sa bili.

Skrýla som si ruky do rukávov, aby som si ich zahriala. „Ja nebudem ako naša matka. Nebudem ničím z toho, čo vravia sestry. A nebudem ani tým, čím podľa nich nemôžem byť.“

Zatrpknuto sme sa na tom zasmiali. Rehoľníčky sa starali o naše duše dočasne, preto stále pomýšľali na deň, keď budeme pripravené odísť do sveta tam vonku. Čo s nami bude? Kde si nájdeme miesto?

V kláštore sme strávili už tri roky, a tak sme boli zvyknuté na vyhlásenia, s ktorými mnišky prichádzali napríklad počas skúšky chórového spevu či vo chvíľach, keď sme si precvičovali krasopis alebo vymenovávali francúzskych kráľov.

Ondine, teba si s tým tvojím škrabopisom žiadny obchodník nevezme.

A ty, Pierrette, si taká nemotorná, že nikdy nebudeš schopná pracovať na farme.

Hélène, ty máš taký slabý žalúdok, že by si sa nemohla stať mäsiarovou ženou.

Gabrielle, ty iba dúfaj, že si na poriadne živobytie zarobíš ako krajčírka.

A ty, Julia-Berthe, sa musíš modliť, aby si začula vnútorné volanie. Dievčatá s tvojou postavou by mali zostať v kláštore.

Mne povedali, že ak budem mať šťastie, podarí sa mi presvedčiť nejakého roľníka, aby si ma vzal za ženu.

Vytiahla som ruky z rukávov a začala som si na ne dýchať. „Ja si nijakého roľníka vziať nechcem.“

„A ja nechcem byť krajčírkou,“ hlesla Gabrielle. „Neznášam šitie.“

„A čím by ste teda chceli byť?“ V doširoka otvorených očiach Julie-Berthe sa zračila otázka. Ľudia ju považovali za pomalšiu, hovorili o nej, že to má v hlave „trochu popletené“. Pre ňu bolo všetko jednoduché, čierne alebo biele ako rehoľné rúcho a závoj sestier. Ak to povedali mníšky, potom to tak bude.

„Niečím oveľa lepším,“ odvetila som.

„Čím lepším?“ zháčila sa Julia-Berthe.

„Nuž... budem...“ Gabrielle nedokončila začatú vetu.

„Niečo lepšie“ zatiaľ nemalo v jej predstavách jasné kontúry. V mojich tiež nie, ale vedela som, že cíti to isté, čo ja – akési chvenie v kostiach. Obe sme mali v krvi nepokoj.

Sestry vraveli, že by sme mali byť so svojím miestom vo svete spokojné. Vraj tým potešíme Boha. Nás však to, kde sme boli a čo sme mali, rozhodne nedokázalo uspokojiť. Pochádzali sme z dlhého rodu podomových obchodníkov, rojkov, ktorí oddávna cestovali po cestách kľukatiacich sa krajinou s neochvejným presvedčením, že „niečo lepšie“ už majú na dosah.

2

KÝM NÁS MNÍŠKY VZALI DO KLÁŠTORA, VÄČŠINOU SME bývali hladné a potĺkali sme sa v špinavých a roztrhaných šatách. Hovorili sme iba vidieckym nárečím, francúzsky sme poriadne nevedeli. Takmer sme neboli schopné čítať ani písať, lebo sme do školy nechodili dosť dlho. Podľa sestier sme boli divošky.

Naša matka Jeanne drela od rána do večera, aby nás nakrmila a zaistila nám strechu nad hlavou. Bola s nami, ale duchom blúdila inde. Jej oči boli po rokoch neprítomné, akoby hľadeli cez nás. Hľadali Alberta, vždy iba Alberta. Náš otec býval zvyčajne na cestách, predával staré korzety, opasky alebo ponožky. Nebolo v jeho silách zostať na jednom mieste dlhší čas, a ak sa nevrátil, ako sľúbil, naša matka, šialená láskou, sa ho vždy vydala hľadať. Bez ohľadu na ročné obdobie nás vláčila so sebou po všemožných cestách i necestách.

Zostávali spolu, až kým matka neotehotnela. Albert nás potom na dlhé mesiace opustil. Nechával nás úplne bez prostriedkov a my sme sa museli postarať sami o seba. Matka pracovala ako práčka, slúžka alebo čokoľvek iné, čo sa naskytlo, kým nezomrela so zlomeným srdcom, keď mala tridsaťjeden rokov, na prepracovanosť a vyčerpanie.

Po jej smrti nás nikto z rodiny nechcel. A predovšetkým nie otec. To nás vôbec neprekvapovalo. Ako by mohol cestovať od jedného trhu k druhému, od jednej postele k druhej s nami všetkými v závese? No nemali by sa otcovia o svoje deti postarať?

Boli sme tri dievčatá a dvaja chlapci. Julia-Berthe bola najstaršia, po nej nasledovala Gabrielle, potom Alphonse, po ňom ja a na-

koniec brat Lucien. Alphonse mal práve desať a Lucien šesť, boli drobci, keď ich otec nechal úradne označiť za „deti z chudobinca“. Nemárnil čas a poslal ich do roľníckej rodiny na neplatenú detskú prácu. A nás dievčatá k rehoľným sestrám. Posledné tri roky, čo sme žili v kláštore, sme o bratoch nepočuli ani slovo.

Otec bol medzičasom neprítomný, ako vždy si užíval slobodný život a staral sa iba sám o seba.

„Vrátim sa,“ sľúbil pri bráne kláštora s osľňujúcim úsmevom obchodníka mne a mojím sestrám, keď od nás odchádzal. Potľapkal Gabrielle po hrdej hlave a o chvíľu zmizol aj so svojím vozom za obzorom.

Julia-Berthe, ktorá nemala rada zmeny, sa nedala utešiť. Nechápala, kam sa podela naša matka.

Gabrielle sa zas príliš hnevala, a tak nedokázala plakať.

„Ako ma mohol opustiť? Mňa?“ opakovala stále. „Som predsa jeho obľúbenkyňa.“ A: „Dokážeme sa o seba postarať samy. Veď to robíme už roky. Nepotrebuje tie staré dámy na to, aby nám hovorili, čo máme robiť.“ A ešte pokračovala: „My sem nepatríme. Nie sme predsa nijaké siroty. Povedal, že sa vráti. A to znamená, že to tak bude.“

Ja som vtedy mala osem rokov, plakala som, čudný kláštorný svet, na ktorý som nebola zvyknutá, ma miatol šuštaním sukni, pri ktorých cvendžali ružence, oblakmi kadidla vznášajúcimi sa vo vzduchu ako duchovia a prenikavým zápachom lúhu.

Kláštor bol presným opakom toho, čo sme doposiaľ poznali. Prikazovali nám, o koľkej sa máme zobudiť, o koľkej máme jesť a o koľkej sa modliť. Deň bol rozčlenený na jednotlivé úlohy ako štúdium, katechizmus, šitie alebo domáce práce. Čas bol meraný zvonením ohlasujúcim Anjela Pána, modlitby predpísané ako súčasť kanonických hodín. „Záhaľčivé ruky sú diablovým nástrojom,“ opakovali sestry neúnavne.

Dokonca aj dni v týždni, týždne v mesiaci a mesiace v roku boli rozdelené do liturgických období, ako tomu hovorili sestry. Namiesto 15. januára sme mali dvanástu nedeľu cezročného obdobia, namiesto 21. marca prvý pôstny pondelok a 19. decembra tretiu adventnú

stredu. Život po smrti bol rozdelený na peklo, očisťec a raj. Existovalo dvanásť plodov Ducha svätého, desatoro prikázaní, sedem smrteľných hriechov, šesť Svätých dní povinností a štyri základné cnosti.

Učili sme sa o svätom Štefanovi, tunajšom hrbatom mníchovi, ktorého hrobka v kostole bola predmetom zbožného uctievania. Bola na nej do kameňa vytesaná veľká postava ležiaca v posmrtnom odpočinku a na kamennej strieške hrobky ďalšie mníšske postavy. Počas svätej omše som pohľadom prechádzala po uzloch a slučkách na vitrážových oknách, po pretínajúcich sa kruhoch podobných dvom písmenám C ako Chanel, ktoré zostanú pre mňa a moje sestry už navždy vzájomne prepletené. Na to, čo bolo v tej hrobke, na staré kosti a prázdne rúcho z vrecoviny, som myslieť nechcela.

„Sú tu duchovia,“ šepkala Julia-Berthe s naširoko otvorenými očami. Boli tu dobrí duchovia, zlí duchovia a ďalšie druhy duchov, ktoré dokázali pohybovať plameňmi votívnych sviečok, schovávali sa v temných kútoch aj úzkych priechodoch a vrhali strašidelné tiene na steny. Duch našej matky, nášho otca, našej minulosti.

Ráno, keď sme sa kúpali, alebo večer, keď sme ticho mrmlali modlitby, ma Julia-Berthe občas chytila za ruku a stisla mi ju. „V noci sa mi zdajú sny, strašidelné sny.“ Nič iné mi už neprezradila. Premýšľala som, či sa jej sny podobajú tomu môjmu, v ktorom som vídavala našu matku, ako leží v rozostlanej posteli so zakrvavenou vreckovkou v ruke a do miestnosti sa cez tenké steny vkráda ostrý chlad. Má zatvorené oči, jej vyziabnuté telo je nehybné.

Naučila som sa prebudiť uprostred tohto sna, vypuďiť obraz matky z mysle a vliezť do postele ku Gabrielle. Dovolila mi schúliť sa k nej tak, ako som to robievala, keď sme boli ešte malé – pred príchodom do Aubazine sme nikdy nemali vlastné postele –, a nechala som sa upokojiť prítomnosťou jej teplého tela a prerývaným rytmom jej dychu, kým som znovu nezaspala.

Veľmi skoro ráno, ešte predtým ako vyšlo slnko, začali biť zvony. Potom vtrhla do spoločnej spálne sestra Xavier, zatlieskala rukami a príliš nahlas zvolala: „Prebuď sa, duša moja! Prebuď sa, harfa a citara, chcem zobudiť zornicu.“

SESTRY CHANEL

A potom nasledovalo nekonečné karhanie.

„Rýchlejšie, Ondine, rýchlejšie! Súdny deň tu bude skôr, ako si obuješ topánky!“

„Hélène, ponáhľaj sa! Ty sa dnes potrebuješ obzvlášť dôkladne pomodliť!“

„Antoinette, prestaň sa už rozprávať s Pierrette a ustel si posteľ! Zase si to urobila ledabolo!“

Rádové sestry z Aubazine nám poskytli prístrešie. Plnili naše žalúdky. Snažili sa spasť naše duše, vnieť do našich dní poriadok a pravidelnosť. Zaplniť prázdne miesta v našich srdciach však nedokázali.

3

DNI, TÝŽDNE, MESIACE, ČAS VŠEDNÝ AJ SVIATOČNÝ. JEDNOTVÁRNOŠŤ, SPRVU UPOKOJUJÚCA, SA POSTUPOM ČASU STÁVALA ŤAŽKO ZNESITEĽNOU. POTOM SA JEDNÉHO DUSNÉHO JÚLOVÉHO RÁNA V ROKU 1898, NÁŠHO TRETIEHO ROKU V KLÁŠTORE CONGRÉGATION DE SAINT CŒUR DE MARIE, VŠETKO ZMENILO.

„*Mesdemoiselles*,“ oslovila Gabrielle, Juliu-Berthe a mňa matka predstavená, keď sme v kuchyni umývali riad. „Čakajú vás v návštevnnej miestnosti.“

Nás? Na nás v návštevnnej miestnosti ešte nikdy nikto nečakal. Ibaže...

Srdce mi búšilo až v krku.

Vari si po nás konečne prišiel otec?

Zišli sme za matkou predstavenou dole do vstupnej haly. Uhládila som si sukňu a zbežne som sa dotkla svojich vrkočov, aby som sa uistila, že sú upravené. Všimla som si, že Gabrielle si tiež skontrolovala svoje. Bola to ona, kto celé roky vravieval, že otec sa vráti, presviedčala samu seba, že odišiel do Ameriky, aby zbohatol, a že si po nás príde, hneď ako sa mu to podarí.

Keď sme konečne došli k návštevnnej miestnosti a jedna zo sestier nám otvorila dvere, zadržala som dych v očakávaní, že tam uvidím muža s očarujúcim, šarmantným úškrnom a roľníckymi rukami. Nášho otca. No zbadala som iba staršiu dámu s láskavým výrazom na tvári. Na nohách mala pančuchy z konopnej priadze a dreváky, oblečená bola v sukni z hrubej sivej látky a jednoduchej blúzke s vyblednutým vzorom.